

ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

© 2017 ДЕЛІНІ М. М.

УДК 658.012.32

Деліні М. М.

Показники оцінки соціально-економічної відповідальності підприємництва в Україні

Метою статті є визначення основних показників, які можуть бути використані при оцінці соціально-економічної відповідальності підприємств України, та групування цих показників за категоріями зацікавлених сторін. Наведено основні реципієнти, на яких спрямована соціально-економічна відповідальність підприємства. Ними виступають: працівники підприємства; власники (акціонери); споживачі продукції; постачальники і конкуренти; суспільство та держава. Наведено форми й інструменти реалізації соціально-економічної відповідальності підприємств (СЕВП) та на цій основі розроблено систему показників, які можуть бути використані при оцінці СЕВП. Показники виступають як у кількісній формі, так і у якісній, а також надають можливість охопити весь масштаб прояву СЕВП стосовно зацікавлених груп. Велику увагу приділено сектору прибутковості підприємства (як основній задачі корпоративної соціальної відповідальності за А. Керролом), а також відрахувань на розвиток персоналу, як професійний, так і оздоровчий, та на розвиток громади, суспільства, добробуту населення у вигляді витрат на соціальне інвестування, соціально відповідальний маркетинг, грошові гранти на дослідження, благодійну діяльність та інші інструменти прояву СЕВП.

Ключові слова: соціально-економічна відповідальність підприємництва, корпоративна соціальна відповідальність, персонал, стейкхолдери, держава, соціальні інвестиції, соціально відповідальний маркетинг.

Табл.: 6. Бібл.: 11.

Деліні Марина Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (вул. Пирогова, 9, Київ, 01601, Україна)

E-mail: marina.dielini@gmail.com

УДК 658.012.32

UDC 658.012.32

Деліні М. М. Показатели оценки социально-экономической ответственности предпринимательства в Украине

Dielini M. M. Indicators for Assessing the Socio-Economic Responsibility of Entrepreneurship in Ukraine

Целью статьи является определение основных показателей, которые могут быть использованы при оценке социально-экономической ответственности предприятий Украины, и группировка этих показателей по категориям заинтересованных сторон. Приведены основные реципиенты, на которых направлена социально-экономическая ответственность предпринимательства. Ими выступают: работники предприятия; владельцы (акционеры); потребители продукции; поставщики и конкуренты; общество и государство. Представлены формы и инструменты реализации социально-экономической ответственности предприятий (СЭОП), и на этой основе разработана система показателей, которые могут быть использованы при оценке СЭОП. Показатели выступают как в количественной форме, так и в качественной, а также дают возможность охватить весь масштаб проявления СЭОП относительно заинтересованных групп. Большое внимание уделено сектору прибыльности предприятия (как основной задаче корпоративной социальной ответственности по А. Карролу), а также отчислений на развитие персонала, как профессиональное, так и оздоровительное, и на развитие общества, благосостояния населения в виде расходов на социальное инвестирование, социально ответственный маркетинг, денежные гранты на исследования, благотворительную деятельность и другие инструменты проявления СЭОП.

The aim of the article is to determine the main indicators that can be used for assessing the socio-economic responsibility of Ukrainian enterprises, and group these indicators by categories of stakeholders. There presented main recipients towards which the socio-economic responsibility of entrepreneurship is directed, namely, enterprise employees; owners (shareholders); consumers of products; suppliers and competitors; society and state. Forms and instruments for realizing the socio-economic responsibility of enterprises (SERE) are presented, and on this basis a system of indicators is developed that can be used in the assessment of the SERE. The indicators have both quantitative and qualitative representation and also provide an opportunity to cover the full scale of the manifestation of the SERE regarding the interest groups. Much attention is paid to the ensuring of profitability of an enterprise (as the main objective of corporate social responsibility, according to A. Carroll), as well as deductions for the development of personnel, both professional and recreational, and for the development of society, welfare of the population in the form of spending on social investment, socially responsible marketing, monetary grants for research, charitable activities, and other tools of the SEPE manifestation.

Keywords: social and economic responsibility of entrepreneurship, corporate social responsibility, personnel, stakeholders, the state, social investments, socially responsible marketing.

Табл.: 6. Библ.: 11.

Dielini Maryna M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Information and Analytical Activities and European Integration, National Pedagogical Dragomanov University (9 Pyrohova Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: marina.dielini@gmail.com

Ключевые слова: социально-экономическая ответственность предпринимательства, корпоративная социальная ответственность, персонал, стейкхолдеры, государство, социальные инвестиции, социально ответственный маркетинг.

Табл.: 6. Библ.: 11.

Деліні Марина Николаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (ул. Пирогова, 9, Київ, 01601, Україна)

E-mail: marina.dielini@gmail.com

Постановка проблеми. Для розвитку соціально-економічної відповідальності підприємництва (СЕВП) в Україні на рівні держави необхідні певні заходи та дії, які дозволять поширити та поглибити соціально-відповідальні практики з боку бізнес-структур. Для цього потрібна система оцінки підприємств за певною групою показників, що дозволить зробити висновки відносно рівня соціально-економічної відповідальності підприємства, в основі якої лежить саме економічна складова корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) – спрямованість на отримання прибутку та реалізація соціальної відповідальності економічними засобами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В основу цього наукового дослідження лягли роботи вчених-економістів, що досліджували методики оцінки КСВ, а саме: Антошко Т. Р., Герасименко О. О., Грішнова О. А., Даниленко О. А., Євтушенко В. А., Жосан Г. В., Козире-

ва О.В., Колот А. М., Лебедев І. В., Огороднікова Н., Сухоте-ріна М. І. Саме на основі глибокого аналізу робіт цих учених запропонована власна група показників оцінки СЕВП, яка стане основою для розробки власної методики автора.

Метою статті є визначення показників, які можуть бути використані в оцінці соціально-економічної відповідальності підприємництва в Україні.

Викладення основного матеріалу дослідження. Соціально-економічна відповідальність підприємництва в Україні має достатньо широкі форми й інструменти для своєї реалізації, які залежать від мети діяльності компанії, її стратегії, сфери функціонування, масштабу діяльності, досвіду використання КСВ-практик тощо. Для формування та систематизації показників, за якими може бути оцінена СЕВП, наведемо таблицю, де наведені форми й інструменти реалізації соціально-економічної відповідальності підприємства за групами зацікавлених сторін.

Таблиця 1

Напрямки та форми реалізації соціально-економічної відповідальності підприємства

Об'єкт спрямування / Реципієнт	Форма реалізації	Інструменти реалізації
1	2	3
Працівники	<ol style="list-style-type: none"> Своєчасна виплата заробітної плати. Надання премії та компенсації. Підвищення заробітної плати. Навчання та розвиток персоналу, планування кар'єрного зростання. Безпека зайнятості та соціально-відповідальна реструктуризація підприємств. Легалізація бізнесу та ринку праці. Мотивація персоналу, індивідуальне пенсійне забезпечення та індивідуальне страхування 	<ol style="list-style-type: none"> Адміністративний / фінансовий / соціальний бюджет. Соціальні інвестиції. Соціально-відповідальне інвестування. Спонсорська допомога. Соціальні програми. Соціальне підприємництво
Власники	<ol style="list-style-type: none"> Отримання прибутку. Виплата дивідендів 	Фінансовий бюджет
Споживачі	<ol style="list-style-type: none"> Задоволення потреб у товарах та послугах. Гарантія якості продукції. Сплата податків. Достовірна реклама 	<ol style="list-style-type: none"> Адміністративний/фінансовий бюджет. Соціальний маркетинг. Соціально-відповідальне інвестування. Соціальні інвестиції. Соціальна експертиза. Соціальна звітність
Постачальники / конкуренти	<ol style="list-style-type: none"> Своєчасна оплата ресурсів і матеріалів. Добросовісна конкуренція 	<ol style="list-style-type: none"> Адміністративний/фінансовий бюджет. Соціальне підприємництво. Соціально відповідальні підходи до ведення бізнесу
Суспільство /Держава	<ol style="list-style-type: none"> Створення якісної продукції. Удосконалення якості продукції. Сплата податків. Достовірна реклама. Легалізація бізнесу та ринку праці. Створення нових робочих місць. Розробка навчальних і тренінгових програм для зацікавлених верств. 	<ol style="list-style-type: none"> Адміністративний / фінансовий / соціальний бюджет. Соціальний маркетинг. Соціальні інвестиції. Еквівалентне фінансування. Грошові гранти. Спонсорство та благодійність. Соціально-відповідальне інвестування.

1	2	3
	8. Підвищення рівня добробуту населення. 9. Соціалізація своєї благодійної та спонсорської діяльності. 10. Спрямування наукових розробок на дослідження у сферах збільшення добробуту населення	8. Благодійний маркетинг. 9. Соціальні програми. 10. Соціальна експертиза. 11. Соціальна звітність. 12. Соціально відповідальні підходи до ведення бізнесу

Джерело: власна розробка автора, удосконалено [1; 2]

Отже, ми бачимо, що форм, як і інструментів, доволі багато, що дає підприємствам поле для обрання застосування найбільш придатних форм СЕВП та інструментів їх реалізації залежно від кінцевої мети існування підприємства.

В наступній таблиці (табл. 2) наведемо основні методики сучасних вітчизняних дослідників, які розглядають процес оцінки КСВ та відрізняються одна від одної показниками, що покладені в їх основу, групами, за якими ці показники поділяються, основним результатом цих методик (індекс, рейтинг), на досягнення якого вони й були розроблені.

Виходячи із вищевказаного та визначення соціально-економічної відповідальності підприємництва як відповідальності підприємств перед зацікавленими сторонами економічними засобами, можна запропонувати показники для виміру соціально-економічної відповідаль-

ності підприємництва. Для цього пропонується об'єднати показники за групами, що спростить аналіз отриманих даних та результатів. Як ми бачимо з попередньої таблиці, науковці виділяють різні групи, за якими відбувається оцінка КСВ, а саме: за категоріями «зацікавлених» сторін, за рівнем життєвого циклу розвитку організації, за сферами охоплення. В нашому науковому дослідженні ми будемо групувати показники, за якими пропонується оцінка СЕВП за категоріями зацікавлених сторін. Більшість методик, за якими оцінюється КСВ, є одночасно якісними та кількісними. Так само й нам вважається доцільним розробити систему показників, яка є якісно-кількісною.

Перелік показників, який запропонований вже науковцями та може бути застосований при оцінці СЕВП, є доволі чисельним, в чому й полягає складність аналізу. Отже, щоб охопити цю масштабну сферу, розрахунків повинно бути достатньо багато, що й ускладнює процес аналізу.

Таблиця 2

Систематизація методик оцінки КСВ підприємств

Автор	Зміст
Г. Л. Тульчинський	Визначає універсальний індекс КСВ, установлює відповідний рейтинг, а також вирішує проблему соціальної діагностики бізнес-організацій у різних сферах діяльності
Н. А. Товма	Рейтинг корпоративної соціальної відповідальності за допомогою рейтингового показника інтегральної ефективності соціальної програми
О. Ю. Березіна	Рейтинг соціальної відповідальності корпорації у сфері трудових відносин
Н. А. Кричевський, С. Ф. Гончаров	Метод діагностики соціальної відповідальності організації
А. А. Андрєєв	Метод для діагностики кількісного впливу соціально відповідальної діяльності окремої бізнес-структури на збалансований розвиток регіону за певний період часу
Н. В. Водницька	Метод оцінки рівня КСВ за 25 показниками, які згруповані у 5 категорій «зацікавлених сторін»: персонал і топ-менеджери; споживачі; бізнес-партнери; суспільство; держава
Н. Огороднікова	Методика оцінки соціальної відповідальності промислового підприємства перед соціальними партнерами
О. А. Даниленко	Критерії оцінки результативності управління соціальною відповідальністю на стадіях життєвого циклу розвитку організації
О. В. Козирєва	Оцінка КСВ за 4 складовими: екологічна, суспільна, трудова та економічна відповідальності
А. В. Жосан	Оцінка КСВ за 4 групами: економічна компонента; екологічна; соціально-трудова; нормативно-правова компонента
Т. Р. Антошко	Оцінка КСВ за такими групами: економічна; правова; інформаційна; гуманістична; організаційна; екологічна; комунікативна
М. І. Сухотеріна	Запропонований інтегральний індекс (лінт), що визначає сукупний вплив якісних і кількісних параметрів та характеризує рівень розвитку КСВ

Джерело: сформовано автором на основі [3–11]

Тому важливим вважається включити найбільш вагомі показники, які дозволять охопити цю сферу, та обґрунтовано зробити висновки щодо рівня СЕВП на підприємствах України.

Оскільки запропонований перелік показників буде групуватись по категоріях зацікавлених осіб, то першою групою будуть «працівники підприємства». Ця група є однією з чисельніших і важливих реципієнтів при здійсненні КСВ та СЕВП, що пояснюється тим, що саме на підприємстві створюється продукт чи послуга та від працівників залежить якість виробництва. Тому реалізація соціально-економічної відповідальності щодо цієї категорії осіб ви-

ступає вагомим важелем для формування як міцної команди підприємства, так і іміджу в цілому.

Показники, які використовуються для оцінки рівня СЕВП перед працівниками компанії, є чисельними й охоплюють багато сфер, але основне їх спрямування – всебічний розвиток персоналу. В основі цього розвитку лежить економічне підґрунтя – відрахування грошей на підтримку матеріального, інтелектуального, фізичного добробуту працівників компанії. Для цього пропонується оцінка як середньої заробітної плати, так і витрат підприємства по різних соціальних статтях, що сприяють розвитку персоналу компанії. Також вагому групу складають якісні по-

Таблиця 3

Показники оцінки СЕВП перед працівниками підприємств

Категорія	Показники	Кількісний / якісний
Працівники	Розмір середньої заробітної плати, тис. грн	Кількісний
	Співвідношення середнього розміру заробітної плати на підприємстві до середнього розміру заробітної плати в галузі	Кількісний
	Коефіцієнт плинності кадрів	Кількісний
	Витрати на охорону праці та техніку безпеки усього на підприємстві та на одного працюючого, тис. грн	Кількісний
	Рівень травматизму на підприємстві	Якісний
	Витрати на виплату премій та інших заохочувальних компенсаційних виплат, тис. грн	Кількісний
	Витрати на виплату матеріальної допомоги, подарунків тощо, тис. грн	Кількісний
	Витрати на культурно-масові заходи, тис. грн	Кількісний
	Витрати на надання соціального пакета, тис. грн	Кількісний
	Витрати на внески до недержавних пенсійних фондів на користь працівників, тис. грн	Кількісний
	Витрати на медичне страхування працівників, тис. грн	Кількісний
	Витрати на підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації персоналу усього по підприємству та на одного працюючого, тис. грн	Кількісний
	Витрати підприємства на санаторно-курортне забезпечення працівників, тис. грн	Кількісний
	Витрати на спортивне оздоровлення персоналу, тис. грн	Кількісний
	Кількість проведених навчальних / освітніх / соціальних заходів підприємством	Якісний
	Кількість осіб, які пройшли підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації	Якісний
	Створення нових робочих місць	Якісний
	Стабільність виплати заробітної плати / відсутність заборгованості по виплаті заробітної плати	Якісний
	Наявність кодексу з корпоративного управління	Якісний
	Наявність програм з матеріального та нематеріального заохочення персоналу	Якісний
Наявність соціальних / навчальних / освітніх програм з розвитку персоналу	Якісний	
Наявність власного тренінгового / навчального / освітнього центру з розвитку персоналу	Якісний	
Наявність спортивно-оздоровчих програм на підприємстві	Якісний	

Джерело: сформовано автором

казники, що дають можливість охарактеризувати не тільки рівень витрат, але й саму соціальну спрямованість підприємства.

Показники, які наведені, мають різні одиниці виміру та відрізняються тим, що виступають кількісним чи якісним показником. В наступних роботах автора буде продовжено дослідження в рамках того, яким чином ці показники можна поєднати та привести до загального по кожній групі. На основі цього буде побудований індекс і рейтинг, що дасть змогу розробити національну модель розвитку соціально-економічної відповідальності підприємництва в Україні.

Тепер перейдемо до розгляду оцінки СЕВП перед власниками. Слід зауважити, що власник виступає не тільки тією особою, що приймає рішення відносно реалізації

соціальних програм на своєму підприємстві, але й також реципієнтом. Взагалі А. Керрол, один із основоположників сучасної КСВ, зауважує, що отримання прибутку є основою соціальної відповідальності будь-якої компанії. Так само стосується й власників підприємств – соціально-економічна відповідальність перед ними проявляється в отриманні прибутку, його максимізації та збільшенні доходності акцій. Саме виходячи з цього і була розроблена система показників, що пропонується. Вагому частину з них складають показники, які відображають рівень прибутковості підприємства, стійкості та можливості швидко реагувати на потреби ринку. Це стосується економічних показників рентабельності, ліквідності та фінансової стійкості, тому що саме власники більш за все зацікавлені в ефективній роботі свого підприємства.

Таблиця 4

Показники оцінки СЕВП перед власниками підприємств

Категорія	Показники	Кількісний / якісний
Власники	Коефіцієнт фінансової автономії	Кількісний
	Коефіцієнт фінансової залежності	Кількісний
	Коефіцієнт фінансового ризику	Кількісний
	Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Кількісний
	Коефіцієнт поточної ліквідності	Кількісний
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Кількісний
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Кількісний
	Рентабельність сукупного капіталу	Кількісний
	Операційна рентабельність продажів	Кількісний
	Чиста рентабельність продажів	Кількісний
	Коефіцієнт оборотності активів	Кількісний
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Кількісний
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Кількісний
	Коефіцієнт прибутковості акцій	Кількісний
	Ставка доходу на оплачений капітал	Кількісний

Джерело: сформовано автором

Отже, з табл. 4 видно, що основні показники, за якими пропонується оцінювати рівень СЕВП перед власниками, є економічні коефіцієнти, які вимірюють рівень прибутковості підприємства та відображають ефективність його роботи. Основу цієї групи складають показники фінансової автономії та рентабельності, а також ліквідності підприємства. Також важливим є рівень доходності акцій і дивідендів, тому що велика кількість підприємств є акціонерними та стейкхолдери зацікавлені в збільшенні своїх прибутків. Вибір таких показників обумовлений основою КСВ будь-якого підприємства (за А. Керролом) в отриманні прибутку, що можна пояснити тим, що чим більший прибуток підприємства, тим більше зацікавлені сторони отримують від цього: власники – прибуток, працівники – заробітну плату, суспільство та держава – більше податкових відрахувань. Саме це й обумовлює вибір цих показників.

Перейдемо до розгляду показників, що оцінюють СЕВП перед споживачами та постачальниками та кон-

курентами. Виходячи із форм та інструментів СЕВП, які можуть бути застосовані до цих груп, пропонується такі показники:

Отже, ми бачимо, що показники, які оцінюють СЕВП перед такими групами, як споживачі та постачальники / конкуренти, охоплюють ті сфери, в яких може проявлятися соціально-економічна відповідальність підприємств відносно цих груп.

Перед споживачами основною відповідальністю виступає виробництво якісної продукції та надання того асортименту товарів, в яких зацікавлено суспільство. Саме тому й основним, що оцінюється, є відратування на покращення матеріальної бази та впровадження нових технологій та досліджень в діяльність компанії, наявність міжнародних сертифікатів виробництва, що підтверджують високу якість продукції. Крім того, важливим вважається фінансування власних розробок і досліджень з підвищення якості продукції в цій сфері.

Показники оцінки СЕВП перед працівниками підприємств

Категорія	Показники	Кількісний / якісний
Споживачі	Співвідношення ціни продукції компанії із середньою по галузі	Кількісний
	Витрати на покращення матеріальної бази виробництва, тис. грн	Кількісний
	Витрати на впровадження нових технологій виробництва, тис. грн	Кількісний
	Витрати на інноваційні дослідження в сфері діяльності, тис. грн.	Кількісний
	Витрати на рекламу, тис. грн	Кількісний
	Наявність міжнародних сертифікатів якості у сфері виробництва	Якісний
	Впровадження нової продукції більш високої якості, що підтверджено відповідними сертифікатами	Якісний
Постачальники / конкуренти	Витрати на оплату поставчань, тис. грн	Кількісний
	Витрати на оплату штрафів і компенсацій за невиконання договірних зобов'язань, тис. грн	Кількісний
	Наявність корпоративної етики щодо конкурентів	Якісний
	Наявність випадків порушення термінів оплати чи поставчань	Якісний
	Укладання договорів із партнерами про вирішення нагальних соціальних проблем у суспільстві	Якісний

Джерело: сформовано автором

Перед постачальниками та конкурентами СЕВП проявляється переважно в добросовісному веденні бізнесу, саме з цього ми виходили при обґрунтуванні показників, що повинні бути оцінені в цій групі зацікавлених осіб. Оцінити цю категорію вкрай важко, але наведені показники вважаються доцільними та достатньо описовими.

Найбільш чисельна група показників буде подана для категорії «суспільство / держава». Деякі вчені окремо розділяють суспільство та державу (як «заінтересованих» сторін), але ми вважаємо, що їх можна об'єднати. Також немаловажним є те, що в цих групах форми й інструменти СЕВП перетинаються. Прикладом може виступати така категорія, як «створення якісної продукції», яка вже була згадана при описі показників для споживачів. Але ми не можемо заперечувати, що це є важливим і для суспільства взагалі. Отже, щоб уникнути повторень, ми будемо визначати показники виходячи із масштабів самої категорії, і якщо показник може бути важливим для декількох категорій, але вже був згаданий раніше, то в цьому випадку ми його не використовуємо.

В табл. 6 наведено показники для оцінки соціально-економічної відповідальності підприємництва перед суспільством і державою.

Показники, що оцінюють СЕВП перед суспільством і державою, характеризуються широкою сферою охоплення, що пояснюється масштабністю самої групи. Чисельні як кількісні показники, так і якісні. Умовно їх можна поділити на податкові, чи відрахування в бюджет, та пов'язані із соціальними програмами. Податкові відрахування є основними при наповненні бюджету країни, що дає змогу надавати соціальні гарантії громадянам країни. Тому важливим при цьому є легальне ведення бізнесу, добросовісна діяльність і легалізація ринку праці.

Інша частина показників характеризує саме соціальні заходи з боку компанії, які можуть бути реалізовані

у вигляді як благодійності, спонсорства, так і соціальних інвестицій, соціального маркетингу, благодійного маркетингу, надання грошових грантів, що дає змогу підвищувати якість життя та добробут населення. Також важливою є участь підприємства в державних програмах розвитку громад, розробці власного проекту підвищення добробуту населення, громадянської свідомості, якості життя.

Висновки. Отже, в цьому науковому дослідженні було наведено показники, які пропонується враховувати при оцінці СЕВП для формування системи національного регулювання цієї сфери. Запропоновані показники поділені по групах зацікавлених осіб, а саме: працівники (персонал підприємства), власники, споживачі, постачальники та конкуренти, суспільство та держава. Вибір того чи іншого показника залежав від основних форм реалізації соціально-економічної відповідальності, які можуть бути реалізовані для зацікавлених груп. Оцінка наведена як кількісними, так і якісними показниками. Звичайно, що при оцінці по групах можуть збігатись очікувані результати, а отже, може відбуватись дублювання показників, але було запропоновано використання показника один раз виходячи зі сфери масштабності групи.

Проблема вибору показників для оцінки СЕВП полягає у широті охопту самої сфери та поєднанням не тільки соціальної компоненти, але й економічної. Саме тому при її оцінці запропоновано групу економічних коефіцієнтів, які визначають прибутковість компанії, ефективність вкладених грошей. Велику увагу приділено сектору відрахувань як на розвиток персоналу самої компанії, так і на інвестування в розвиток громади, добробут суспільства, підвищення якості життя населення. Якісні показники враховують наявність чи відсутність різних соціальних ініціатив: створення нових робочих місць, надання соціальних звітів, поширення інформації через сайт компанії, наявність корпоративного кодексу компанії тощо. Запропоновані показники

Показники оцінки СЕВП перед працівниками підприємств

Категорія	Показники	Кількісний / якісний
Суспільство/ держава	Кількість працюючих на підприємстві	Кількісний
	Кількість молоді, зайнятої на підприємстві	Кількісний
	Витрати на сплату податків, тис. грн	Кількісний
	Витрати на сплату ЄСВ до Пенсійного фонду, тис. грн	Кількісний
	Витрати на виплату штрафів за забруднення повітря, тис. грн	Кількісний
	Витрати на сплату штрафів за порушення законодавства України, тис. грн	Кількісний
	Витрати на благодійну допомогу, тис. грн	Кількісний
	Витрати на спонсорську діяльність, тис. грн	Кількісний
	Витрати на соціальні інвестиції, тис. грн	Кількісний
	Витрати на соціально відповідальний маркетинг, тис. грн	Кількісний
	Витрати на благодійний маркетинг, тис. грн	Кількісний
	Витрати на покриття грошових грантів у сфері розвитку громадянського суспільства, покращення добробуту населення, дослідження та розробки у сфері покращення якості життя населення України	Кількісний
	Наявність чи розробка програми покращення умов життя населення чи розвитку громадянського суспільства	Якісний
	Поширення інформації та проведення роз'яснювальної роботи із розвитку практик КСВ у бізнес-середовищі	Якісний
	Участь і розробка спільно із державою в розвитку місцевих громад	Якісний
	Участь в державних програмах з розвитку місцевих громад	Якісний
	Організація чи спільна участь у благодійному маркетингу, кількість проведених заходів	Якісний
	Наявність сайту компанії з інформацією про заходи в соціальній сфері	Якісний
Наявність корпоративного кодексу компанії	Якісний	
Надання соціальної звітності	Якісний	

Джерело: сформовано автором

ки стануть основою для розробки авторської моделі оцінки СЕВП України для формування узагальненого індексу, що надасть змогу державі формувати рейтинг підприємств та на національному рівні розвивати соціально-економічну відповідальність підприємництва з огляду на досвід лідерів і з застосуванням регуляторів для інших компаній.

ЛІТЕРАТУРА

- Деліні М. М. Напрями та форми реалізації соціально-економічної відповідальності підприємства. *Вісник Одеського національного університету*. 2016. Т. 21. Вип. 11 (53). С. 17–20.
- Деліні М. М. Систематизація інструментарію соціально-економічної відповідальності підприємств: теоретичний аспект. *Проблеми економіки*. 2016. № 4. С. 120–126.
- Євтушенко В. А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники. *Вісник НТУ "ХПІ"*. 2013. № 46 (1019). С. 53–63.
- Соціальна відповідальність: навч. посіб./за заг. ред. А. М. Колота. Київ: КНЕУ, 2015. 519 с.
- Лебедев І. В. Забезпечення гідної праці на засадах корпоративної соціальної відповідальності: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07. Одеса, 2015. 527 с.
- Огороднікова Н. Оцінка рівня соціальної відповідальності підприємств у системі управління ресурсами Пенсійного фонду України. *Схід*. 2012. № 2 (116). С. 44–48.
- Даниленко О. А. Критерії оцінки результативності управління соціальною відповідальністю на стадіях життєвого циклу розвитку організації. URL: http://mev-hnu.at.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferencija/1formuvannja_ta_ocinka_efektivnosti_funkcionuvannja_mekhanizmv_upravlinnja_dijalnistju_pidpriemstv/2-1-0-51
- Козирева О. В. Обґрунтування методичного підходу до оцінки корпоративної соціальної відповідальності фармацевтичного підприємства. URL: <http://socpharm.nuph.edu.ua/files/2013/04/Art-K.pdf>
- Жосан Г. В. Соціальна відповідальність у забезпеченні результативності діяльності підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Херсон, 2014. 200 с.
- Антошко Т. Р. Механізм впровадження корпоративної соціальної відповідальності на промислових підприємствах: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2012. 263 с.
- Сухотеріна М. І. Механізм соціальної відповідальності у стратегії корпоративного управління машинобудівного підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Одеса, 2015. 254 с.

REFERENCES

- Antoshko, T. R. "Mekhanizm vprovadzhennia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti na promyslovykh pidpriemstvakh" [The mechanism of introduction of corporate social responsibility at industrial enterprises]: *dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2012.
- Danylenko, O. A. "Kryterii otsinky rezul'tyvnosti upravlinnia sotsialnoi vidpovidalnosti na stadiakh zhyttievoho tsykladu rozvytku orhanizatsii" [Criteria for evaluating the effectiveness of social responsibility management at the stages of the life cycle of the organization's development]. http://mev-hnu.at.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferencija_1formuvannja_ta_ocinka_efektivnosti_funkcionuvannja_mekhanizmiv_upravlinnja_dijalnistju_pidpriemstv/2-1-0-51
- Dielini, M. M. "Napriamy ta formy realizatsii sotsialno-ekonomichnoi vidpovidalnosti pidpriemstva" [Areas and forms of realization of socio-economic responsibility of the enterprise]. *Visnyk Odeskoho natsionalnogo universytetu* vol. 21, no. 11 (53) (2016): 17-20.
- Dielini, M. M. "Systematyzatsiia instrumentarii sotsialno-ekonomichnoi vidpovidalnosti pidpriemstv: teoretychnyi aspekt" [Systematization of tools for socio-economic responsibility of enterprises: theoretical aspect]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2016): 120-126.
- Kozyrieva, O. V. "Obgruntuvannia metodychnoho pidkhodu do otsinky korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti farmatsevychnoho pidpriemstva" [Substantiation of methodical approach to the assessment of corporate social responsibility of a pharmaceutical enterprise]. <http://socpharm.nuph.edu.ua/files/2013/04/Art-K.pdf>
- Lebediev, I. V. "Zabezpechennia hidnoi pratsi na zasadakh korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti" [Ensuring decent work on the basis of corporate social responsibility]: *dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.07*, 2015.
- Ohorodnikova, N. "Otsinka rivnia sotsialnoi vidpovidalnosti pidpriemstv u systemi upravlinnia resursamy Pensiinoho fondu Ukrainy" [Assessment of the level of social responsibility of enterprises in the resource management system of the Pension Fund of Ukraine]. *Skhid*, no. 2 (116) (2012): 44-48.
- Sotsialna vidpovidalnist* [Social responsibility]. Kyiv: KNEU, 2015.
- Sukhoterina, M. I. "Mekhanizm sotsialnoi vidpovidalnosti u stratehii korporatyvnoho upravlinnia mashynobudivnoho pidpriemstva" [The mechanism of social responsibility in the strategy of corporate management of the machine-building enterprise]: *dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2015.
- Yevtushenko, V. A. "Otsinka korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti: metody, obiekty, pokaznyky" [Assessment of Corporate Social Responsibility: Methods, Objects, Indicators]. *Visnyk NTU "KhPI"*, no. 46 (1019) (2013): 53-63.
- Zhosan, H. V. "Sotsialna vidpovidalnist u zabezpechenni rezul'tyvnosti diialnosti pidpriemstva" [Social responsibility in ensuring the effectiveness of the enterprise]: *dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2014.